

HAMMERFEST
KOMMUNE

Barn og unge

Rutiner for samarbeid med helsesøstertjenesten om barn i barnehage

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning
2. Tidlig innsats
3. Målet med samarbeidsrutinene
4. Samarbeid ved 2 års- og 4 års kontroll
5. Ved utløst magefølelse, følelse av at noe ikke stemmer eller en bekymring
6. Fra magefølelse/bekymring til handling på helsestasjonen
7. Fra magefølelse/bekymring til handling i barnehagen
8. To fremgangsmåter ved bekymring i barnehagen
 - a. Vi håndterer saken/barnet i barnehagen
 - b. Vi trener hjelp til vurdering av barnet
9. Den nødvendige samtalen i barnehagen
10. Ved mistanke om vold og seksuelle overgrep
11. Tilflyttende barn, barn med innvandrerbakgrunn
 - a. Tuberkulosekontroll
 - b. Tilbud om kontroll på helsestasjonen

Vedlegg 1:	Aktuelle samarbeidsområder helsesøster- barnehage
Vedlegg 2:	2-og 4 årskontroll helsestasjon
Vedlegg 3:	Informasjon mellom helsesøster / barnehage
Vedlegg 4:	Samtaleskjema «Barns trivsel og utvikling» 2016

1. Innledning:

Det hender at vi som arbeider i barnehage eller på helsestasjonen eller i andre instanser som har med barn å gjøre, møter noen barn som gir oss en magefølelse, uro, eller bekymring. Vi finner ikke noe å «henge» denne følelsen på, og vi ser ikke helt hva som gir oss den følelsen av at noe ikke stemmer, Det kan for eksempel gjelde barnets utvikling – det kan være motorisk eller sosialt, mat og måltider, atferd, hørsel eller språkutviklingen til barnet

2. Tidlig innsats

Et nært samarbeid mellom barnehager og helsesøstertjenesten i sektor for Barn og unge i Hammerfest kommune kan være med på å komme tidlig i gang i forhold til barns utfordringer.

Planene i prosjekt Tidlig innsats er samlet sett gjennomgående fra 0-16 år, men i disse rutinene tar vi for oss perioden 0-6 år.

Handlingsplanene og rutinene for de ulike områdene er utarbeidet av tverrfaglige arbeidsgrupper i sektor for barn og unge. De ulike planene skal implementeres og følges i virksomhetene. Implementeringen planlegges i den enkelte virksomhet, og arbeidet inngår i den enkelte enhets virksomhetsplan.

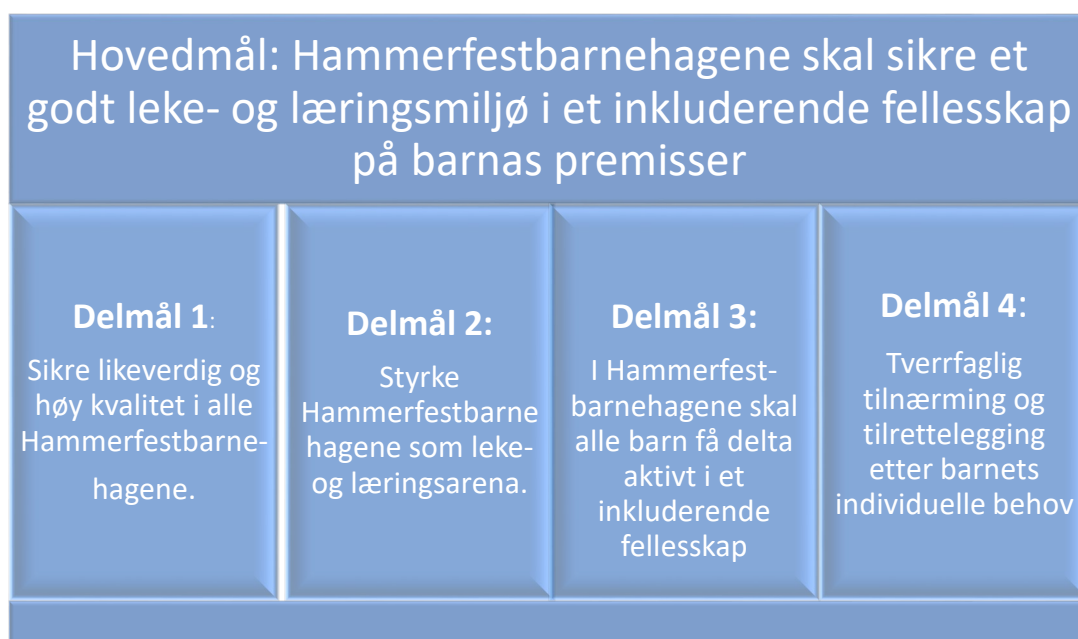
3. Målet med samarbeidsrutinene

Jf. Rammeplan for barnehage, Kunnskapsløftet, kvalitetsplanen for barnehage og Tidlig innsats programmet skal det gis et barnehagetilbud av høy kvalitet som medvirker til sosial utjevning og livslang læring, og barn og foreldre skal oppleve en helhet og sammenheng i tjenestetilbudet

Gjennom barnehagetilbudet ønsker vi å gi alle barn i Hammerfest et godt barnehagetilbud i samarbeid med blant annet helsesøstertjenesten der det er et behov. Se vedlegg 1 for aktuelle samarbeidsområder, spesielt når tiltak og tilrettelegging ikke medfører forventet endring.

Jf formålet med Foreskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjeneste, skal helsestasjons- og skolehelsetjenesten i et tverrfaglig samarbeid bidra til å skape et godt oppvekstmiljø for barn og ungdom gjennom tiltak for å styrke foreldrenes mestring av foreldrerollen og å fremme barns og ungdoms lærings- og utviklingsmiljø.

Ved å ha et nært samarbeid kan vi tidligere se/avdekke om barnet har behov for ytterligere tilrettelegging, og komme i gang med hjelp i forhold til barnets behov. Samarbeidet mellom helsesøstertjenesten og Hammerfestbarnehagene vil derfor ha som hovedmål:

I barnehagealder er det ofte barnehage og helsesøstertjeneste som er instansen som har kontakt med barn og foreldre, og et samarbeid på tvers av faginstansene vil styrke kvaliteten i tilbudet for barn i alderen 0-6 år.

4. Samarbeid ved 2 års- og 4 års kontroll

Alle barn i Hammerfest innkalles til 2- og 4 årskontroll hos helsesøster. Undersøkelsene har et helhetlig fokus på utvikling og trivsel. Se vedlegg 2

2 - og 4 års alder er derfor naturlige samarbeidspunkter når helsesøster og barnehagepersonale har en mistanke om forsinket utvikling og/eller har spørsmål til forhold i barnets trivsel, utvikling og læring.

Barnehagen fyller ut TRAS skjema fra barnet fyller to år.

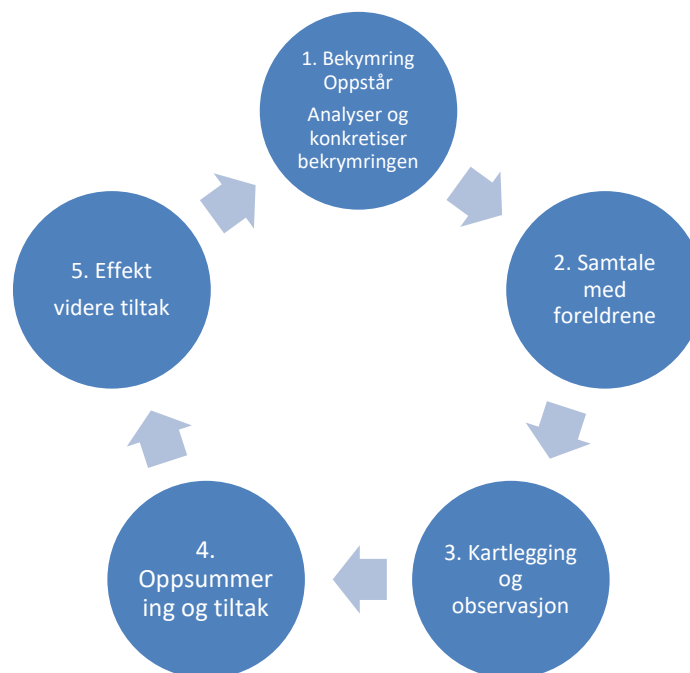
Som et ledd i Tidlig innsats programmet ønsker vi i Hammerfest kommune derfor at helsesøster og barnehagepersonale er bevisste på nytteverdien av å knytte kontakt med hverandre i tilknytning til kontroll på helsestasjonen og kartlegging i barnehagen. Kontakten opprettes om mulig før undersøkelsen hos helsesøster, for mulighet til spesielt fokus og observasjon i konsultasjonen. Det er utarbeidet et skjema for informasjon og tilbakemelding, se vedlegg 3. Viser forøvrig til punkt 6 og 7.

5. Ved utløst «bekymring»

Dersom helsesøster eller ansatte i barnehagen har en følelse eller bekymring ifht et barn er det viktig at vi ikke:

- Venter for lenge med å erkjenne at barn har utfordringer
- Venter for lenge med å ta opp bekymringen vår i forhold til barnet
- Venter for lenge med å ta kontakt med instanser som har ansvar for eller kompetanse til å hjelpe

Følgende arbeidsmodell anbefales begge faggrupper:

1. Analyserer og konkretiserer bekymringen og oppsummerer den i et skjema. Se vedlegg 3.
2. I barnehagen: Pedagogisk leder inviterer til et foreldremøte hvor bekymringen legges frem, og informasjon om videre kartlegging og observasjoner gis.

På helsestasjonen: Helsesøster snakker med foreldrene om sine observasjoner, sin bekymring, og ber eventuelt om informert samtykke til et samarbeid barnehagepersonalet

3. Kartlegging og observasjoner gjennomføres, eventuelt undersøkelse utføres
4. Oppsummering av kartlegging og observasjon, tiltak iverksettes – her kan det være aktuelt for barnehagen å kontakte helsesøster for råd og veiledning, og for helsesøster å kontakte barnehagen for et samarbeid om observasjon/tilrettelegging
5. Evaluering av om tiltak virker og eventuelt videre tiltak/mål

6. Fra «bekymring» til handling på helsestasjonen

Rutinen benyttes i tilknytning til 2 – og 4 års konsultasjonene, samt for andre barn i barnehagealder, der helsesøster avdekker forsinket utvikling og/eller har spørsmål til forhold i barnets trivsel, utvikling og læring.

- a. Snakk med forelderen/foreldrene om det du ser, og spør etter hvilke tilbakemeldinger de får fra barnehagen.
Har du allerede vært i kontakt med barnehagen, presenter/ta utgangspunkt i tilbakemeldinger der i fra.
- b. Opplys om Tidlig Innsats målsetting, og be om samtykke til samarbeid med barnehagepersonalet, om det ikke allerede foreligger
Ved vegring hos foreldrene, begrunn hvorfor det er ønskelig, og be de tenke på det. Spør igjen så ved neste konsultasjon eller, etter 2-4 uker, avhengig av vurdert hastegrad.
Kopi av samtykket sendes til pedagogisk leder i barnehagen
- c. Fyll ut informasjons-/tilbakemeldingsskjema sammen med forelder.
Ved delt foreldreansvar bør begge skrive under. Ved kun en underskrift, dokumenter i journal om hvordan den andre forelderen orienteres.
Ta utgangspunkt i observasjon, kartlegging, undersøkelse og beskriv hva som er aktuelt å samarbeide om, for eksempel observasjon/kartlegging, tilrettelegging, veiledning.
Skjemaet fylles ut i elektronisk journal
Samtykke fra foreldre, og tilbakemelding fra barnehagen skannes inn i barnets journal.

- d. Vurder nytte av observasjon i barnehagen, og avtal eventuelt tid med barnehagepersonalet og foreldre
- e. Vurder om det er aktuelt med drøfting med TST
- f. Vurder om det er aktuelt med henvisning til PPT.
- g. Vurder eventuell bekymring og melding til barnevernstjenesten
- h. Ta initiativ til samarbeidsmøte med foreldre, barnehagepersonale og helsesøster. Bruke skjemaet « Samtaler med foresatte om barnets trivsel, utvikling eller læring» (se vedlegg)

7. Fra «bekymring» til handling i barnehagen

(anbefaler vi at du gjør følgende:)

Gjør en vurdering. Hvor bekymret er du?

- a. Analyser bekymringen/magefølelsen din.
Dette kan for eksempel gjøres ved å skrive ned observasjonene dine så konkret som mulig, gjerne over tid.
 - Hva har du sett eller hørt?
 - Hva har barnet sagt eller gjort?
 - Har det skjedd en endring i barnets adferd/væremåte? Når startet endringen?
 - Hvilke endringer ser du?
 - Hva er det i samspillet mellom barnet og omgivelsene som har gjort deg bekymret?
 - Hvor lenge har du vært bekymret?

- b. Diskuter bekymringen din med en kollega og/eller be om en samtale med lederen din. Slike samtaler må skje innenfor gjeldende regler om taushetsplikt.
 - Hvor bekymret er du?
 - Er det aktuelt å ta kontakt med helsesøster med det samme?
 - Er det behov for en bredere tverrfaglig drøfting i TST?

- c. Oppsummer og konkluder på om dere har grunn til å være bekymret. I denne drøftingen kan det være lurt å fokusere på vurderingen av:
 - Tilstanden til barnet (følelsesmessig, sosialt, fysisk etc.)
 - Den øvrige situasjonen til det barnet dere er bekymret for (familiesituasjon, om det er akutt fare, ressurser i nettverket etc.)

8. To fremgangsmåter ved bekymring i barnehagen

- a. Vi klarer dette selv
- b. Vi trenger hjelp til vurdering av dette fra helsesøstertjenesten/Barnevern/PPT
Når barn er involvert, har alle ansatte i det offentlige en selvstendig meldeplikt til barnevernet etter barnevernsloven § 6-4. Dette gjelder også politiet. Det er ikke nok å melde fra til ledelsen på egen arbeidsplass, eller at en barnehage melder fra til PPT.

Dersom dere velger alternativ a. eller b. anbefaler vi at dere, som en del av den videre oppfølgingen, tar en samtale med barnets foreldre og ber om informert samtykke når det er aktuelt med samarbeid med helsesøstertjenesten/Barnevern(ved mistanke om vold eller seksuelle overgrep i nær relasjon til barnet informeres ikke foresatte, da drøftes saken anonymt med barnevernstjenesten)/PPT.

Det anbefales at du følger modellen som er skissert punkt 5.

Følgende fremgangsmåte anbefales for de ulike alternativene:

A – Vi klarer å håndtere saken/barnet selv

Du har observert signaler som tyder på en bekymring, men vet ikke hva det skyldes. Observasjonene formidles til foreldrene og sees i sammenheng med foreldrenes opplevelse av barnet og eventuelt informasjon i forhold til situasjonen. Tiltak og oppfølging planlegges i samarbeid med foreldrene og bekymringen løser seg.

Det er viktig å holde fokus på barnets beste, og unngå at foreldrenes beskrivelser av utfordringene, eller eventuell bagatellisering av situasjonen fører til at du mister barnets behov av syne.

Dersom foreldrene ikke ønsker å samarbeide og du fortsatt har en bekymring, vurder og kontakte helsesøstertjenesten, PPT eller å melde saken til barnevernet.

B – Vi trenger hjelp til vurdering av barnet

Du har en gryende magefølelse eller en bekymring for et barn i barnehagen. Det er ikke nødvendigvis du som har hovedansvar for vurderingen og selve tiltaket, men du har et ansvar for å følge opp saken.

Helsesøstertjenesten eller PPT vil som oftest være en særlig sentral instans for å få hjelp til å vurdere hva du skal gjøre med bekymringen, du kan også drøfte saken anonymt. Vurdere om situasjonen er aktuell å drøfte i kommunens TST (Tverrfaglig samarbeidsteam med helsesøstertjeneste, PPT og barnevernstjeneste (for barnehager). Når du ber om hjelp fra andre instanser, skal ikke barnets eller foreldrenes identitet oppgis med mindre foreldrene er informert og har gitt sitt samtykke til dette.

Videre fremgangsmåte planlegges på bakgrunn av de anbefalinger du får.

Det er vanskelig å melde bekymring til barnevernet når en skal samarbeide med foreldrene daglig eller ofte. Det er alltid en fordel om en kan melde en bekymring til barnevernet med foreldrenes samtykke, eller i samarbeid med dem. En melding til barnevernstjeneste må være skriftlig, og så konkret som mulig. I meldingen bør du også informere kort om foreldrenes oppfatning knyttet til hva bekymringen dreier seg om. Foreldrene bør få kopi av meldingen. Dette gjelder ikke ved mistanke om seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner.

Barnevernloven vektlegger at barneverntjenesten skal iverksette tiltak tidlig for å forebygge mer alvorlige situasjoner og mer inngripende tiltak, som omsorgsovertagelse. Barnet behøver derfor ikke ha vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt for at du eller barnets foreldre kan kontakte barneverntjenesten. Barneverntjenesten kan sette inn tiltak allerede på et tidlig tidspunkt i en problemutviklingsprosess hvis barnet har særlig behov eller på grunn av forholdene hjemme. I slike tilfeller kan du i samarbeid med foreldrene kontakte barnevernstjenesten for å be den vurdere om det er grunnlag for å sette inn barnevernstiltak. I slike situasjoner må foreldrene samtykke til at det tas kontakt med barnevernstjenesten.

9. Den nødvendige samtalen i barnehagen

Å bli konfrontert med at barnehagen har en bekymring for barnet kan oppleves som vanskelig for foreldre. Ofte ser ikke foreldre det samme som de ansatte i barnehagen, og det er viktig å gå frem på en respektfull, tillitsskapende og tålmodig måte. En bør tenke nøye gjennom hva som bør sies, og hvordan det skal sies, gjerne diskutere og forberede følgende:

- Hvem skal delta på samtalen? Det kan være en fordel å være to personer tilstede under samtalen med foreldre/foresatte
- Lag på forhånd en liste over punkter det er viktig å få formidlet under samtalen
- Avtal hvem som sier hva. Avtal hvem som skriver referat, og hvem som skal passe på at dere kommer gjennom de avtalte punktene.
- Husk at det er en bekymring dere skal formidle, ikke en anklage. Dere skal informere om hva dere har observert som vekker bekymring.

Under samtalen:

- Pass på at foreldre/foresatte dere møter også får komme med sitt og sitt perspektiv på saken. Spør om de kjenner igjen de observasjonene dere har gjort. Gi rom for tenkepauser.

- Dersom den/de dere møter blir sinte og kommer i forsvar, ikke svar med samme mynt, men gi de tid til å rase ut. Utrykk forståelse for at samtalen kan oppleves ubehagelig, men hold fast på at det er nødvendig. Når det passer, vend tilbake til temaet og de forberedte punktene.
- Bli enige om hva dere har avtalt på forhånd før dere går fra hverandre
- Skriv et kort referat fra møtet

Etter at samtalen er gjennomført kan det videre forløpet skje på flere måter. Dette vil avhenge av hva dere kom frem til i fellesskap og hvor alvorlig et eventuelt problem er. Det er vanskelig å gi generelle råd for denne prosessen. Det kan være lurt å gi den det gjelder noe tid til å tenke gjennom saken. Dersom det etter en slik samtale ikke skjer noe, vil antagelig behovet for en ny samtale melde seg.

Slike samtaler kan oppleves vanskelig for foreldre/foresatte, og de kan føle seg presset eller redd for barnet sitt – disse opplevelsene er det viktig å ta på alvor.

10. Ved mistanke om vold eller seksuelle overgrep

Dersom det er mistanke om at et barn er utsatt for vold skal barnevernet kontaktes, eller det skal sendes bekymringsmelding.

Ved mistanke om at et barn er/har vært utsatt for seksuelle overgrep skal politiet kontaktes.

Se også rutiner ved mistanke om vold og seksuelle overgrep i barnehage og skole/SFO.

11. Tilflyttede barn, barn med innvandrerbakgrunn

a. Tuberkulosekontroll

Barn som kommer fra land med høy forekomst av tuberkulose og skal være mer enn 6 måneder i Norge, pålegges gjennom Smittevernloven å foreta en tuberkulosekontroll med blodprøve, eventuelt røntgen av lunger. Dette gjøres før barnet starter i barnehagen.

- Barnehagekontoret kontakter helsestasjonen når foreldre med innvandrer-/minoritetsbakgrunn søker barnehageplass
- Helsesøster sjekker om barnet er fra et land med høy forekomst av tuberkulose. Det gis umiddelbart klarsignal for barn som ikke er i målgruppen, eller har vært til tuberkulosekontroll.
Der det er nødvendig innkaller helsesøster barnet til tuberkulosekontroll. Når barnets prøvesvar foreligger og det ikke er mistanke om tuberkulosesmitte gir

helsesøster klarsignal til barnehagekontoret, evt direkte til barnehagen, om at barnet kan begynne i barnehagen. Det tar ca 1-2 uker.

b. Tilbud om helsekontroll på Helsestasjonen

Helsesøster ønsker å kunne gi tilbud om helsekontroll til alle barn i kommunen. Noen familier kan ha vært lenge i kommunen uten at de er i kontakt med Helsestasjonen. Ved oppstart i barnehagen, evt første foreldresamtale, er det derfor fint om personalet i barnehagen spør om foreldrene har vært i kontakt med helsesøster, evt er behjelpelig med å knytte kontakt med helsestasjonen, jfr tidlig innsats og mulighet for samarbeid mellom hjem, barnehage og helsestasjon.

Vedlegg 1.

Aktuelle samarbeidsområder for kontakt mellom helsesøster og barnehage

- Når tiltak og tilrettelegging ikke medfører endring ...
 - ✓ Atferdsendring
 - ✓ Behov for veiledning foreldre
 - ✓ Dårlig samarbeid foreldre
 - ✓ Utrygghet, engstelse hos barnet
 - ✓ Vegring for overganger
 - ✓ Gråt/klenging ved separasjon fra foreldre
 - ✓ Barn som gir lite kontakt, «faller ut»
 - ✓ Dårlig matlyst, småspiste barn
 - ✓ Barn som overspiser
 - ✓ Dårlig trivsel
 - ✓ Søvn
 - ✓ Trette uopplagte barn (over tid)
 - ✓ Utagering, voldsom lek med andre barn
 - ✓ Innadvendte, sjenerte barn
 - ✓ «ukritisk kontakt» med voksne
 - ✓ Kort oppmerksomhet og konsentrasjon i øvelser/ undersøkelse ,samling og lek
 - ✓ Stillesittende barn
 - ✓ Klossete barn
 - ✓ Forsinket bevegelsesutvikling, eller mistanke om det
 - ✓ Mistanke om nedsatt syn
 - Barn som snubler lett, velter ting, har «nesen i» bøker og i tegning
 - ✓ Mistanke om nedsatt hørsel
 - ✓ Forsinket språkutvikling, eller mistanke om det
 - ✓ Familier med innvandrerbakgrunn
 - ✓ Premature barn
 - ✓ Ved kronisk sykdom, alvorlig sykdom hos barn
 - ✓ Barn i sårbare omsorgssituasjoner
 - samlivsbrudd med dårlig samarbeidsklima
 - Psykisk syke foreldre
 - Sykdom, dødsfall i nær familie

Vedlegg 2

2 – og 4 års undersøkelse helsestasjonen

• 2 års undersøkelsen	4 års undersøkelsen
• Aktivitet og lek (Utendørsaktiviteter)• Selvbilde, selvstendighet, interessekonflikt og grensesetting• Språkutvikling• Søskenjalousi• Kosthold, spisevaner og tannhelse• Søvnvaner• Smokk- og fingersuging• Renslighet/pottebruk• Ulykker og skader• TV og video• Sosialt nettverk• Samspill• Psykisk helse Hud: A. Eksem plager Syn: A. Inntrykk av at barnet ser? Interesse for gjenstander i rommet? Ser på avstand? Strabisme Hørsel: A: Inntrykk av at barnet • Hører godt• Hører svake lyder	• Utvikling, aktivitet og lekemiljø• Kosthold og spisevaner• Renslighet• Søvnvaner• Språkutvikling• Selvstendighetslæring og mestring• Ulykker/skader• Rusmidler• Sosialt nettverk• Samspill• Psykisk helse Øyne/syn: Synsundersøkelse Målrettet undersøkelse: Tilpasset behov og risiko

- Snur hodet etter lyd

Tenner: inspeksjon + A

Lunger: Obstruktive episoder? (A)

(Foreldres røyking som rutinespørsmål)

Kjønnsorganer hos gutter: testes descendert

Hofte/ekstremiteter: går uten å halte

Utvikling og kontaktevnen: Har

barnet en utvikling som forventet mht sosial funksjon/kontakt, fin- /grovmotorikk?

Lengde/vekt: Lengde, vekt på indikasjon

*Kilde: Veileder til forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjeneste 2003

Vedlegg 3:

Informasjon helsesøster - barnehage, barnehage-helsesøster

Informasjonen gjelder: ønske om samarbeid informasjon før konsultasjon
 Tilbakemelding Samtale Råd/veiledning

Barnets navn:		Personnr. (11 siff.):
☐ Gutt ☐ Jente	Nasjonalitet:	Behov for tolk: ☐ Nei ☐ Ja Språk:

Foresatt/mors navn:		Tlf:
Adresse:	Postnr:	Poststed:
Foresatt/fars navn:		Tlf:
Adresse:	Postnr:	Poststed:

Dersom foreldrene ikke bor sammen, må dette feltet fylles ut

Foreldreansvar: Begge Mor Far Andre

Kontaktperson: Begge Mor Far Andre _____ Tlf: _____

Barnehage/helsesøster	Tlf:
Avdeling:	Kontaktperson:

Aktuelle tema :

- Språk/tale Konsentrasjon Ernæring
- Hørsel Atferd-/sosialt Søvn
- Syn Kognitiv utvikling Bevegelsesutvikling
- Utrygghet/engstelig Trivsel Foreldreveiledning
- Annet (spesifiser):

Beskrivelse/Informasjon

Tiltak gjennomført ja nei

Barnet er i kontakt med andre instanser: nei ja

PPT Barneverntjenesten Barnehabiliteringen BUP

Barnelege fysioterapeut/ergoterapeut

Andre (spesifiser):

Beskrivelse/Tilbakemelding

Tiltak gjennomført ja nei

Informasjon gitt av :	Tlf:
	Dato:

Foresattes samtykke til ☐ informasjon /samarbeid ihht avkrysset tema	
<i>Ved delt foreldreansvar <u>bør begge foreldrene underskrive henvisningen</u></i>	
Dato:	Foresattes underskrift:
	Foresattes underskrift:

Helsesøster Barnehage tar kontakt innen dato: